

Europadomstolens domar — tredje kvartalet 2006

Av f.d. justitierådet HANS DANELIUS

Europadomstolen har under tredje kvartalet 2006 meddelat följande domar:¹

1. Ramirez Sanchez mot Frankrike (dom 4.7.2006)

Frågor om omänsklig eller förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) och rätt till effektivt rättsmedel (artikel 13 i konventionen)

Genom denna dom omprövade Europadomstolen i en stor kammare ett mål som tidigare avgjorts av domstolen i vanlig sammansättning. Beträffande omständigheterna hänvisas till referatet i SvJT 2005 s. 384. Huvudfrågan i målet var om det hade varit förenligt med artikel 3 i konventionen att under mer än åtta år hålla en fånge inspärrad i isoleringscell. Personen i fråga ansågs vara en farlig terrorist och avtjänade ett livstidsstraff för mord. Liksom Europadomstolen i dess mindre sammansättning fann den stora kammaren att han under de föreliggande omständigheterna inte hade utsatts för omänsklig eller förnedrande behandling. I domen framhålls emellertid att det finns en gräns för hur länge isoleringen av en fånge får pågå och att det måste finnas en oberoende rättslig myndighet som kan pröva om denna form av straffverkställighet skall fortsätta. Fem domare, varibland den svenska domaren Elisabet Fura-Sandström, var skiljaktiga och ansåg att artikel 3 hade kränkts.

Vid den aktuella tiden hade de franska förvaltningsdomstolarna ansett sig inte vara behöriga att överpröva frågor om åläggande av isoleringsstraff. Europadomstolen fann därför att Ramirez Sanchez hade saknat ett sådant rättsmedel som krävdes enligt artikel 13 i konventionen.

2. Zarb mot Malta (dom 4.7.2006)

Fråga om rätt till effektivt rättsmedel (artikel 13 i konventionen)

I detta mål var frågan om det i maltesisk rätt fanns ett effektivt rättsmedel mot långsam rättskipning. Maltesisk domstol hade medgett att ett brottmål inte hade avgjorts inom skälig tid och fastställt ett ska-

¹ I översikten ingår inte domar som enbart innefattar en upprepning av tidigare rättspraxis eller som saknar rättsligt intresse. Följande förkortade beteckningar används: *Konventionen* = Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna – *Europadomstolen* = Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. – Tidigare kvartalsöversikter har varit införda i SvJT 1995–2006, senast i 2006 s. 681 ff. De fullständiga domstexterna är tillgängliga på Internet under webnamnet <http://www.echr.coe.int>.

destånd som emellertid inte utgjorde mer än en liten del av vad Europadomstolen normalt brukade utdöma i liknande fall.

Europadomstolen konstaterade att det var möjligt för maltesiska domstolar att pröva krav på skadestånd för att ett avgörande inte kommit till stånd inom skälig tid och att det enligt maltesisk rätt inte heller fanns någon gräns för vilka skadestånd som kunde utdömas i sådana fall. Det ankom därför på maltesisk domstol att i varje enskilt fall avgöra nivån på skadeståndet, och det förhållandet att klaganden i detta fall fått ett lågt skadestånd innebar inte att rättsmedlet som sådant var ineffektivt. Slutsatsen blev därför att artikel 13 i konventionen inte hade kränkts.

3. Salah mot Nederländerna (dom 6.7.2006), Baybasin mot Nederländerna (dom 6.7.2006), Sylla mot Nederländerna (dom 6.7.2006)

Frågor om omänsklig eller förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen)

De tre målen gällde personer som under häktning eller vid avtjänande av straff varit underkastade särskilt stränga säkerhetsföreskrifter i vilka det som rutin ingick att varje vecka genomföra ingående kroppsbesiktningar av de intagna. Liksom i fallen Van der Ven och Lorsé m.fl., båda mot Nederländerna (SvJT 2003 s. 595 f.) fann Europadomstolen att denna behandling stred mot artikel 3 i konventionen.

I målet förekom den ovanliga situationen att klagandena på grundval av Europadomstolens avgöranden i pilotfallen Van der Ven och Lorsé hade väckt talan om skadestånd vid nederländsk domstol. Europadomstolen fann sig under sådana omständigheter inte kunna ta ställning till klagandenas skadeståndskrav vid Europadomstolen utan beslöt att i denna del avvakta utgången i de nationella processerna.

4. Papa mot Grekland (dom 6.7.2006)

Fråga om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)

Papa häktades som misstänkt för stöld men frikändes. Hans begäran om ersättning för häktningstiden avslogs med motiveringen att det hade funnits stark bevisning mot honom under den aktuella tiden. Under hänvisning till tidigare avgöranden rörande Grekland (bl.a. Alija mot Grekland, SvJT 2005 s. 935) fann Europadomstolen att Papas begäran om ersättning hade avslagits med otillräcklig motivering och att hans rätt enligt artikel 6:1 till en rättvis rättegång därigenom hade kränkts.

5. Erbakan mot Turkiet (dom 6.7.2006)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen)

Den tidigare premiärministern i Turkiet Erbakan hade 1994 hållit ett valtal i sydöstra Turkiet. Över fyra år senare åtalades han för att han i detta tal hade främjat hat eller fiendskap genom uttalanden om skill-

nader mellan religioner, raser och regioner. Han dömdes för detta till ett års fängelse och böter.

Europadomstolen konstaterade att Erbakan i sitt tal hade gjort en distinktion mellan troende och icke troende och han hade förespråkat att religionen skulle också präglade politiken. Det var emellertid svårt att klarlägga de exakta ordalag som använts, och ingenting tydde på att talet hade väckt starka reaktioner. Dessutom var det straff som utdömts utomordentligt strängt. Sammantaget fann Europadomstolen med hänsyn till intresset av en fri politisk debatt i ett demokratiskt samhälle att åtalet och domen kränkte Erbakans yttrandefrihet och därmed hans rätt enligt artikel 10 i konventionen.

6. Rivière mot Frankrike (dom 11.7.2006)

Fråga om omänsklig eller förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen)

Rivière dömdes 1980 för mord till dödsstraff, men straffet omvandlades senare till livstids fängelse med en minimitid av 15 år som han måste avtjäna innan villkorlig frigivning kunde komma i fråga. Han ansökte om frigivning vid några tillfällen, men ingen av ansökningarna bifölls.

I ett psykiatriskt utlåtande från 2002 angavs att Rivière var psykotisk med självmordstendenser, och det framhölls vidare att hans tillstånd krävde sjukhusvård. I ett senare utlåtande från 2003 angavs att han led av en kronisk psykisk sjukdom.

Europadomstolen konstaterade att Rivière hade fått viss läkarbehandling under avtjänandet av straffet men noterade att enligt fransk lag fångar med psykiska störningar inte skall vistas i vanliga fängelser utan på speciella avdelningar på sjukhus med särskild utrustning och särskilt utbildad personal. Europadomstolen tillade att fångar med allvarliga psykiska störningar och självmordstendenser skall ges ändamålsenlig behandling oavsett hur allvarliga de brott är som de dömts för.

Europadomstolen ansåg att ett fortsatt frihetsberövande utan den medicinska tillsyn som Rivières tillstånd krävde måste antas hos honom ha förorsakat ett akut lidande av sådant slag att han hade utsatts för omänsklig och förnedrande behandling i strid med artikel 3 i konventionen.

7. Gurov mot Moldavien (dom 11.7.2006)

Fråga om rätt till rättegång inför en domstol upprättad enligt lag (artikel 6:1 i konventionen)

En tvist mellan Maria Gurov och ett försäkringsbolag behandlades av en appellationsdomstol med V.D. som ordförande. Vid denna tidpunkt hade V.D:s tidsbegränsade uppdrag som domare redan löpt ut, men trots detta ansåg han sig i enlighet med praxis i Moldavien kunna fortsätta att tjänstgöra som domare intill dess presidenten formellt entledigade honom, vilket skedde senare.

Europadomstolen fann att V.D:s deltagande i avgörandet av Maria Gurovs mål inte hade haft stöd i lag. Dessutom var den praxis som åberopats oförenlig med principen att domstolsorganisationen i ett demokratiskt samhälle inte får vara beroende av den verkställande maktens godtycke. Följaktligen hade målet inte prövats av en enligt lag upprättad domstol, vilket utgjorde ett brott mot artikel 6:1 i konventionen.

8. Saadi mot Förenade Konungariket (dom 11.7.2006)

Frågor om lagligheten av frihetsberövande (artikel 5:1 i konventionen) och rätt att bli underrättad om skäl för frihetsberövande (artikel 5:2 i konventionen)

Saadi ankom den 30 december 2000 från Irak till Heathrow flygplats i London, där han begärde asyl och medgavs rätt till inresa i avvaktan på prövning av hans asylansökan. Han togs emellertid i förvar den 2 januari 2001 och överfördes till ett mottagningscenter. Hans asylansökan avslogs den 8 januari 2001, och han vägrades då rätt till inresa i Förenade Konungariket. Han frigavs följande dag. Han överklagade beslutet att vägra honom asyl och beviljades senare asyl.

Europadomstolen fann att Saadi hade varit berövad friheten från den 2 januari 2001 i syfte att hindra honom att obehörigen resa in i landet och konstaterade att han hade försatts på fri fot när hans asylansökan hade avslagits. Han hade varit berövad friheten i sju dagar, och hans frihetsberövande uppfyllde enligt Europadomstolens mening kraven i artikel 5:1 f) i konventionen.

Europadomstolen fann vidare att Saadis ombud hade informerats om skälen för frihetsberövandet på telefon den 5 januari 2001, då Saadi hade varit berövad friheten i 76 timmar. Ett sådant dröjsmål med underrättelsen var inte förenligt med kravet på snabbhet i artikel 5:2 i konventionen.

9. Jalloh mot Tyskland (dom 11.7.2006)

Frågor om omänsklig eller förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) och rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)

Jalloh iaktogs av polismän när han tog ut två plastpåsar ur munnen och överlämnade dem mot betalning till en annan person. Poliserna misstänkte att påsarna innehöll narkotika och beslöt att gripa Jalloh. Medan de höll på att genomföra arresteringen, svalde Jalloh en påse som han haft kvar i munnen. En åklagare beslöt att han skulle ges ett kräkmedel som skulle tvinga honom att spotta ut påsen. För detta ändamål fördes han till ett sjukhus, där fyra läkare höll fast honom, medan en läkare genom en slang i näsan injicerade ett preparat som medförde att han fick upp en påse som visade sig innehålla kokain. Jalloh åtalades och dömdes sedan för narkotikabrott.

Europadomstolen konstaterade att den metod som använts för att framskaffa bevisning om narkotikabrott inte var den enda möjliga, eftersom det alternativt hade varit möjligt att invänta att påsen kom ut

ur kroppen på naturlig väg. Denna alternativa metod var den som i liknande fall användes i många andra konventionsstater. Europadomstolen fann vidare att den metod som använts i detta fall var brutal och måste ha hos Jalloh orsakat smärta och ångest och för honom framstått som förödmjukande. Sammantaget fann Europadomstolen att de tyska myndigheterna hade utsatt Jalloh för ett allvarligt ingrepp i hans kroppsliga och mentala integritet som dessutom hade medfört hälso-risker. Behandlingen bedömdes som omänsklig och förnedrande.

När det sedan gällde rättegången mot Jalloh konstaterade Europadomstolen att bevisning mot honom hade framskaffats genom brott mot artikel 3, som skyddar en av de fundamentala rättigheterna i konventionen, och att detta fick anses ha medfört att han inte haft en rättvis rättegång. Dessutom hade Jallohs rätt att inte belasta sig själv kränkts genom att han med kräkmedel hade tvingats att framskaffa bevisning mot sig själv. I dessa hänseenden förelåg alltså brott mot artikel 6:1 i konventionen.

10. Jäggi mot Schweiz (dom 13.7.2006)

Fråga om rätt till respekt för privatliv (artikel 8 i konventionen)

Genom en dom 1948 hade en schweizisk domstol ogillat en talan om att A.H. skulle förklaras vara far till Jäggi. Emellertid hade Jäggi av sin mor fått veta att A.H. var hans far, och A.H. hade dessutom vägrat att underkasta sig prov för att fastställa faderskapet. Efter A.H:s död begärde Jäggi att en domstol skulle bevilja resning i målet från 1948 och att det som bevisning skulle tas ett DNA-prov på A.H:s kvarlevor. Denna begäran avslogs av de schweiziska domstolarna.

Europadomstolen konstaterade att Jäggi hade ett starkt intresse av att få klarhet om sitt ursprung men att detta intresse måste vägas mot intresset av den dödes okränkbarhet och det allmänna intresset av skydd för rättssäkerheten. A.H:s familj hade visserligen motsatt sig ett DNA-prov men inte motiverat detta med religiösa eller filosofiska skäl. Griftefriden var dessutom i detta fall endast temporär, eftersom dispositionsrätten till gravplatsen gällde endast fram till 2016. Inte heller kunde hänsyn till rättssäkerheten vara ett tillräckligt skäl för att vägra Jäggi rätten att utreda sin härkomst. Sammantaget fann Europadomstolen att vägran att tillåta DNA-prov på A.H:s kvarlevor kränkte Jäggis rätt enligt artikel 8 till respekt för privatlivet.

11. Lafargue mot Rumänien (dom 13.7.2006)

Fråga om rätt till respekt för familjeliv (artikel 8 i konventionen)

När Lafargue, som var bosatt i Frankrike, och hans hustru P skildes, fick P genom beslut av rumänsk domstol vårdnaden om makarnas son, medan Lafargue tillerkändes umgängesrätt. Genom obstruktion från P:s sida hindrades han dock att utöva umgängesrätten. De försök som gjordes att få de rumänska myndigheterna att ingripa mot P hade föga effekt. Först sedan Lafargue väckt talan vid Europadomstolen be-

reddes Lafargue tillfälle att vid några tillfällen träffa sonen tillsammans med en psykolog.

Europadomstolen fann att de rumänska myndigheterna under en tid av fem år inte hade vidtagit effektiva åtgärder för att Lafargue skulle få utöva den umgängesrätt han tillerkänts av rumänsk domstol och att hans rätt enligt artikel 8 i konventionen till respekt för familjelivet därför blivit kränkt.

12. Housing Association of War Disabled and Victims of War of Attica m.fl. mot Grekland (dom 13.7.2006)

Fråga om rätt till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)

Grekiska staten köpte mark från klagandeföreningen och dess medlemmar. I gengäld fick föreningen ett annat markområde som skulle få användas för bebyggelse efter det att staten hade antagit erforderliga ändringar i planreglerna. Dessa ändringar genomfördes, och tillstånd gavs för byggande av vägar m.m. Situationen ändrades emellertid genom nya skärpta bestämmelser till skydd för miljön, vilka medförde att det utfärdades ett förbud mot att bebygga marken.

Europadomstolen konstaterade att klagandeföreningen hindrats att bebygga sin mark och att den inte hade fått ekonomisk ersättning för detta, Staten hade också vägrat att expropriera marken och hade inte varit beredd att låta föreningen byta den mot annan exploaterbar mark. Föreningens och dess medlemmars rätt till skydd för egendom enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen hade härigenom kränkts.

13. Zacharakis mot Grekland (dom 13.7.2006)

Fråga om rätt till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)

År 1970 exproprierades ett markområde och det bestämdes en provisorisk ersättning för marken. År 1991 fastställdes att klagandens far var ägare till en andel av marken och som sådan berättigad till en proportionell andel av ersättningen. I egenskap av arvinge till fadern begärde klaganden att den provisoriska ersättningen skulle höjas så att den motsvarade markens aktuella värde, men denna begäran avslogs.

Europadomstolen konstaterade att ett långt dröjsmål med utbetalning av expropriationsersättning medför en ökad ekonomisk förlust utöver den som orsakats av själva egendomsförlusten, särskilt när det inträffat en nedgång i penningvärdet. I det aktuella fallet hade klaganden inte kompenserats för den period om mer än 30 år som förflutit från det att ett provisoriskt ersättningsbelopp fastställts intill dess ersättning utbetalats, vilket innebar ett brott mot artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

14. Ressegatti mot Schweiz (dom 13.7.2006)

Fråga om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)

Alice Ressegatti överklagade en dom i ett tvistemål till den schweiziska högsta domstolen och begärde under förfarandet vid denna domstol att få bemöta en inlaga av motparten. Detta vägrades henne på grund av att inlagan enligt domstolens mening inte innehöll några nya uppgifter av betydelse i målet. Europadomstolen framhöll att hon trots detta borde ha fått tillfälle att bemöta vad motparten anfört och fann att artikel 6:1 i konventionen hade kränkts genom att hon förvägrats detta.

15. Stefanec mot Tjeckiska republiken (dom 18.7.2006)

Frågor om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen) och yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen)

De lokala myndigheterna i Brno vägrade att ge tillstånd till en demonstration om trafikens skadliga inverkan på miljö och hälsa. Som skäl åberopades fara för deltagarnas hälsa och de svårigheter som skulle uppkomma för trafik och varutransporter om demonstrationen genomfördes. Demonstrationen kom trots detta till stånd, och Stefanec framträdde med en megafon. Han höll kontakt med polisen och underrättade deltagarna om att demonstrationen hade förbjudits. Stefanec ansågs genom den roll han spelat vid demonstrationen vara organisatör av denna och dömdes av lokal myndighet att betala böter.

Europadomstolen konstaterade att det mot det administrativa beslutet att förbjuda demonstrationen inte hade funnit annat rättsmedel vid domstol än överklagande till Författningsdomstolen, vilket endast kunnat leda till en prövning av författningsenligheten och inte till en sådan fullständig prövning som krävs enligt artikel 6:1 i konventionen.

Europadomstolen konstaterade att det var Stefanecs uppträdande under demonstrationen som lett till slutsatsen att han var organisatör av demonstrationen och att beslutet att ålägga honom böter var att anse som en inskränkning i hans yttrandefrihet. Efter en analys av definitionen av "organisatör" i tjeckisk lag fann Europadomstolen att det var på grund av en extensiv och icke förutsebar tolkning av detta begrepp som Stefanec ansetts vara organisatör av demonstrationen. Eftersom kravet på förutsebarhet inte var uppfyllt, hade artikel 10 i konventionen enligt Europadomstolens mening inte respekterats.

16. Fiala, Pedovic och Reslová, samtliga mot Tjeckiska republiken (domar 18.7.2006), Koudelka mot Tjeckiska republiken (dom 20.7.2006)

Frågor om rätt till respekt för familjeliv (artikel 8 i konventionen)

I dessa mål var huvudfrågan om myndigheterna hade gjort tillräckligt för att tillgodose föräldrars rätt till kontakt med sina barn efter skilsmässa eller separation.

I fallet *Fiala* ansåg Europadomstolen att myndigheterna hade brutit i sina åligganden genom att vårdnadsföräldern endast vid ett tillfälle fått en varning för sin obstruktion och mycket få praktiska åtgärder hade vidtagits för att förmå föräldrarna att delta i familjeterapi eller att ha förberedande kontakter. Artikel 8 hade därför inte respekterats. — I fallet *Pedovic* fann Europadomstolen anledning till viss kritik mot de administrativa myndigheterna men framhöll att klaganden själv också hade bidragit till de svårigheter som uppstått. Med hänsyn härtill och till att de tjeckiska domstolarna gjort vad som varit rimligt för att umgänge skulle komma till stånd, hade artikel 8 inte kränkts. — När det gällde fallet *Reslová* var situationen speciell såtillvida som det inte hade fattats något beslut om vilken av föräldrarna som skulle vara vårdnadshavare. Detta hade lett till att det saknades förutsättningar för ett beslut om umgängesrätt. De tjeckiska domstolarna hade varit passiva och låtit tvisten mellan föräldrarna fortsätta och lösas med tiden, vilket hade varit till skada för klaganden. Slutsatsen i detta fall blev därför att artikel 8 hade kränkts. — I fallet *Koudelka* hade barnets mor obstruerat utövandet av Koudelkas umgängesrätt, men den tjeckiska domstolen hade under flera år för att motverka hennes obstruktion inte gjort annat än att vid ett tillfälle tilldela henne en varning. Senare hade hon vid två tillfällen ålagts att betala böter av ringa storlek. De åtgärder som vidtagits hade varit otillräckliga, och slutsatsen blev att artikel 8 hade kränkts.

17. Keegan mot Förenade Konungariket (dom 18.7.2006)

Frågor om rätt till respekt för privatliv och familjeliv (artikel 8 i konventionen) och rätt till effektivt rättsmedel (artikel 13 i konventionen)

Klagande var Gerard Keegan, hans hustru och makarnas fyra minderåriga barn. De klagade över att polisen tidigt en morgon hade berett sig tillträde till och genomsökt familjens hem. Skälet var att polisen felaktigt trodde att en person som begått ett väpnat rån bodde där. Sedan polisen insett sitt misstag, hade ursäkter framförts till Gerard Keegan och hans hustru, och polisen hade erbjudit sig att svara för reparation av en dörr som brutits upp.

Europadomstolen fann, liksom de engelska domstolarna, att polisen inte handlat med avsikt att kränka familjen Keegan men ansåg att dess handlande grundats på en missuppfattning som hade kunnat undvikas om man gjort ett tillräckligt förberedande arbete. Europadomstolen framhöll att ingrepp i skyddet för hem och privatliv måste hållas inom rimliga gränser för att begränsa följderna för enskilda människors liv. I ett fall då det inte vidtagits tillräckliga åtgärder för att klargöra sambandet mellan ett brott och en bostadsadress kunde en polisaktion som orsakade stor oro och skräck hos enskilda personer inte anses proportionerlig. Slutsatsen blev att rätten enligt artikel 8 till respekt för privatliv och hem hade kränkts.

Eftersom det enligt engelsk rätt inte hade varit möjligt för familjen Keegan att få skadestånd annat än om det kunde styrkas att polisen handlat i avsikt att kränka familjen, hade det enligt Europadomstolens mening inte heller funnits ett effektivt rättsmedel, varför även artikel 13 i konventionen blivit kränkt.

18. Balsán mot Tjeckiska republiken (dom 18.7.2006)

Frågor om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen) och rätt att höra vittnen (artikel 6:3 d) i konventionen)

Balsán utpekades av L.S. som medgärningsman vid ett bedrägeribrott som L.S. misstänktes ha begått. Med anledning härav åtalades både Balsán och L.S. för brottet. Därefter utnyttjade L.S. sin rätt att iakttä tystnad och vägrade lämna ytterligare upplysningar. Både Balsán och L.S. dömdes för bedrägeri till fängelse. Balsán överklagade domen till appellationsdomstolen och begärde att L.S. skulle höras av denna domstol. Denna begäran avslogs av appellationsdomstolen, som också avslog överklagandet.

Europadomstolen konstaterade att de uppgifter som lämnats av L.S. hade varit den enda bevisningen mot Balsán och att Balsán inte hade haft tillfälle att ställa frågor till L.S. Med hänsyn härtill och till att appellationsdomstolen vägrat höra L.S. fann Europadomstolen att Balsán inte hade åtnjutit sin rätt enligt artikel 6:1 i konventionen till en rättvis rättegång och sin rätt enligt artikel 6:3 d) i konventionen att få vittnen hörda.

19. Zich m.fl. mot Tjeckiska republiken (dom 18.7.2006)

Fråga om rätt till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)

Klagandena var medlemmar av ett bostadskooperativ som ägde en fastighet. Denna fastighet hade 1981 förvärvats från staten av bostadskooperativets föregångare för ett visst penningbelopp. Efter den kommunistiska regimens fall begärde arvingarna till dem som ursprungligen ägt fastigheten att denna skulle restitueras till dem. De fick bifall till sin talan, och bostadskooperativet gick därför miste om fastigheten men återfick det belopp som betalats för den.

Europadomstolen konstaterade att bostadskooperativets föregångare hade förvärvat fastigheten i god tro och lagt ner stora summor på ombyggnads- och moderniseringsarbeten. För den värdeökning som dessa arbeten medfört hade någon ersättning inte lämnats. Slutsatsen blev att kooperativets och dess medlemmars rätt enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen till respekt för sin egendom hade kränkts.

20. Pronina mot Ukraina (dom 18.7.2006)

Fråga om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)

Svetlana Pronina väckte talan mot en socialmyndighet och hävdade att hennes pension inte nådde upp till den miniminivå som var ga-

ranterad enligt en bestämmelse i den ukrainska konstitutionen. Hennes talan ogillades i två instanser, men ingen av domstolarna uttalade sig om hennes argument att hon enligt konstitutionen hade rätt till en högre pension. Europadomstolen fann att de ukrainska domstolarna, genom att försumma att ta ställning till den specifika invändningen om förhållandet till konstitutionen, inte hade uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 6:1 i konventionen.

21. Bazorkina mot Ryssland (dom 27.7.2006)

Frågor om rätt till liv (artikel 2 i konventionen) och omänsklig behandling (artikel 3 i konventionen)

Fatima Bazorkina, som var bosatt i Ingusjien, hade en son som i augusti 1999 begett sig till Tjetjenien. I februari 2000 fick hon se ett televisionsprogram, och senare en videoinspelning, om erövringen av en by i Tjetjenien. I programmet visades ett förhör med hennes son, och programmet avslutades med att förhørsledaren gav instruktion om att man skulle "göra slut på" honom. Efter att ha sett detta program påbörjade Fatima efterforskningar om sonen men utan resultat. Sedan målet anhängiggjorts vid Europadomstolen, upplyste de ryska myndigheterna att Fatimas son hade arresterats den 2 februari 2000 och därefter överlämnats till militär som skulle föra honom till ett häkte men att han inte ankommit till häktet.

Europadomstolen konstaterade att Fatimas son hade arresterats och att han förhörts av en officer vars uttalande kunde förstås så att sonen skulle avrättas. Därefter hade det under mer än sex år inte kommit fram några upplysningar om vad som hänt honom. Europadomstolen fann att han måste antas vara död och att ryska regeringen, i avsaknad av andra upplysningar, måste anses ansvarig för hans död. Utredningen om hans försvinnande hade dessutom präglats av allvarliga brister. Sammantaget fann Europadomstolen att artikel 2 i konventionen hade kränkts.

Europadomstolen ansåg vidare att Fatima, som sett på television och video hur hennes son hade förhörts och hur en officer sagt att man skulle göra slut på honom och som därefter inte kunnat få fram några trovärdiga upplysningar, hade åsamkats sådant lidande och sådan ångest att hon måste anses ha utsatts för omänsklig behandling i strid med artikel 3 i konventionen.

22. Ihsan Bilgin mot Turkiet (dom 27.7.2006)

Fråga om rätt till liv (artikel 2 i konventionen)

Klagandens far Mihdi Bilgin sköts ihjäl av s.k. byvakter i närheten av en by i sydöstra Turkiet. Byvakterna förklarade att de hade trott sig stå inför en terrorist och att de därför, efter att ha anmodat honom att stanna, hade skjutit skarpt.

Europadomstolen konstaterade att ett stort antal skott hade avlossats i ren panik, vilket man inte hade anledning att räkna med när

det gällde personer som svarade för bevakning i ett demokratiskt samhälle, även om de hade till uppgift att oskadliggöra farliga terrorister. Byvakternas handlande framstod som oförsvarligt, särskilt som det inte hade funnits något hot från Mihdi Bilgin. Det fanns också motsägelser i byvakternas berättelser. Slutligen noterade Europadomstolen att det inte tycktes ha funnits instruktioner för byvakterna om hur de skulle uppträda vid arrestering av misstänkta personer. På grund av dessa brister konkluderade Europadomstolen att rätten till liv enligt artikel 2 i konventionen hade kränkts genom att Mihdi Bilgin dödats.

23. Coorplan-Jenni GmbH och Hascic mot Österrike, Jurisic och Collegium Mehrerau mot Österrike (domar 27.7.2006)

Frågor om rätt till domstolsprövning och till muntlig förhandling (artikel 6:1 i konventionen)

Coorplan-Jenni var ett bolag som ville anställa Hascic. Collegium Mehrerau var ett kloster som ville anställa Jurisic. Hascic och Jurisic var båda bosniska medborgare. I enlighet med en lag om anställning av utlänningar begärde bolaget och klostret tillstånd hos behörig myndighet, som emellertid avlog deras ansökningar på grund av att kvoten för anställning av utlänningar i regionen var fylld. Bolaget, klostret, Hascic och Jurisic överklagade alla beslutet till högre myndighet som avlog bolagets och klostrets överklaganden efter prövning i sak och avisade de två männen överklaganden på grund av att de inte hade talerätt. Beslutet överklagades vidare till Förvaltningsdomstolen med begäran om muntlig förhandling, men Förvaltningsdomstolen fastställde de överklagade besluten utan att hålla en förhandling.

Europadomstolen fann att bolaget och klostret kunde på rimliga grunder göra gällande att de haft rätt att anställa Hascic och Jurisic. Artikel 6:1 i konventionen var därför tillämplig. De frågor som Förvaltningsdomstolen haft att pröva kunde inte anses vara av endast teknisk eller rättslig natur, och Förvaltningsdomstolen borde därför på begäran ha hållit en muntlig förhandling. Eftersom så inte skett, hade artikel 6:1 i konventionen kränkts.

Europadomstolen ansåg vidare att Hascic och Jurisic kunde på rimliga grunder göra gällande att de hade rätt att bli anställda. Artikel 6:1 i konventionen var därför tillämplig även för deras del, och eftersom de enligt österrikisk lag inte hade talerätt, hade deras rätt enligt artikel 6:1 i konventionen till domstolsprövning kränkts.

24. Gubler mot Frankrike (dom 27.7.2006)

Fråga om rätt till oavhängig och opartisk domstol (artikel 6:1 i konventionen)

Gubler, som varit president Mitterrands läkare, publicerade en bok i vilken han redogjorde för presidentens sjukdom och de försök som gjorts att dölja den för allmänheten. Eftersom han ansågs ha brutit

mot läkarsekretessen och ha skadat läkarkårens anseende, beslöt en regional disciplinnämnd inom läkarsamfundet att frånta honom hans läkarlegitimation. Han överklagade detta beslut till disciplinnämnden vid det nationella läkarsamfundet, som avslog överklagandet. Han gjorde gällande att det nationella läkarsamfundet inte hade varit oavhängigt och opartiskt, eftersom den hade först initierat målet vid den regionala nämnden och därefter avgjort överklagandet av den regionala nämndens beslut.

Europadomstolen konstaterade att disciplinnämnden vid det nationella läkarsamfundet hade, när den tog ställning till överklagandet, haft en yrkesdomare som ordförande. Vidare hade ledamöterna av disciplinnämnden vid det nationella läkarsamfundet inte deltagit i samfundets beslut att bringa saken inför den regionala disciplinnämnden. Under sådana förhållanden fanns det enligt Europadomstolens mening ingen grund för att ifrågasätta opartiskheten hos de personer som avslagit överklagandet.

25. Nedzela mot Frankrike (dom 27.7.2006)

Fråga om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)

Nedzela var chef för ett förlag som fick i uppdrag att ge ut och distribuera en kommunal tidning. Uppdraget hade lämnats utan något upphandlingsförfarande. Åtal väcktes mot borgmästaren och en högre kommunal tjänsteman, som befanns skyldiga till att ha obehörigt gynnat Nedzela, samt mot Nedzela, som dömdes till ett villkorligt fängelsestraff och böter för att ha dragit fördel av den kommunala myndighetens olagliga beteende. Endast Nedzela överklagade domen till appellationsdomstolen, som fann att det genom den lägre domstolens dom, som vunnit laga kraft mot de båda andra tilltalade, hade slutligt fastställts att brottet obehörigt gynnande hade ägt rum och att detta konstaterande inte kunde ifrågasättas genom Nedzelas överklagande. Därefter prövade appellationsdomstolen om Nedzela hade dragit fördel av den kommunala myndighetens handlande och fastställde den överklagade domen i denna del.

Nedzela gjorde vid Europadomstolen gällande att han inte haft en rättvis rättegång på grund av att appellationsdomstolen ansett att den överklagade domen i vissa delar varit slutgiltig och inte kunnat angripas.

Europadomstolen fann att appellationsdomstolen hade prövat Nedzelas argument och att prövningen i praktiken inte hade begränsats på ett oproportionerligt sätt. Något brott mot rätten enligt artikel 6:1 i konventionen till domstolsprövning förelåg därför inte.

26. Zervudacki mot Frankrike (dom 27.7.2006)

Frågor om lagligheten av frihetsberövande (artikel 5:1 i konventionen) och rätt till domstolsprövning av lagligheten av frihetsberövande (artikel 5:4 i konventionen)

Martine Zervudacki arresterades den 10 juni 1997 och hade den 12 juni 1997 klockan 10 tillbringat maximitiden om 48 timmar i polishäkte. Hon frigavs emellertid inte utan hölls kvar tills hon samma dag på kvällen klockan 23.30 förhördes av en undersökningsdomare som beslöt att häkta henne. Europadomstolen fann att det den 12 juni 1997 mellan klockan 10 och klockan 23.30 inte hade funnits laglig grund enligt fransk lag för att hålla henne i polishäkte. Frihetsberövandet stod därför också i strid med artikel 5:1 c) i konventionen. Eftersom det inte heller hade varit möjligt för henne att få lagligheten av frihetsberövandet snabbt prövad av domstol, förelåg även ett brott mot artikel 5:4 i konventionen.

27. Efstathiou m.fl. mot Grekland (dom 27.7.2006)

Fråga om rätt till domstolsprövning (artikel 6:1 i konventionen)

De fem klagandena hade tidigare varit anställda vid vattenverket i Athen. År 1996 hade vattenverket avslutat deras anställningar på grund av att de ansågs ha uppnått pensionsåldern. Klagandena, som ansåg att de hade rätt till en högre pensionsålder, väckte talan mot vattenverket med yrkande att de skulle få fortsätta sina anställningar. Deras talan ogillades av en appellationsdomstol, vars dom överklagades till Kassationsdomstolen. Denna domstol avvisade deras talan på grund av att de inte klart hade angett de fakta som legat till grund för appellationsdomstolens avgörande.

Europadomstolen konstaterade att klagandenas talan vid Kassationsdomstolen hade varit av rättslig art och att en presentation av de faktiska förhållandena inte hade varit väsentlig för Kassationsdomstolens prövning. Dessutom hade fakta i målet varit okomplicerade, och appellationsdomstolens dom hade varit bilagd överklagandet. Kassationsdomstolens beslut att avvisa överklagandet hade under dessa förhållanden varit alltför formalistiskt, och det hade medfört att klagandena i strid med artikel 6:1 i konventionen hade berövats sin rätt till domstolsprövning i högsta instans.

28. Iosub Caras mot Rumänien (dom 27.7.2006)

Fråga om rätt till respekt för familjeliv (artikel 8 i konventionen)

Iosub Caras och hans familj var bosatta i Israel. Efter en resa stannade hans hustru kvar med makarnas minderåriga dotter Iris i Rumänien, där hon väckte talan om äktenskapsskillnad mot Iosub Caras. Under återopande av Haagkonventionen om internationella bortföranden av barn begärde Iosub Caras via de israeliska och rumänska justitiedepartementerna att Iris skulle återföras till Israel. Hans begäran avlogs av en rumänsk domstol med hänvisning till att en annan rumänsk

domstol under tiden hade dömt till äktenskapsskillnad mellan makarna och tillerkänt modern vårdnaden om Iris.

Europadomstolen konstaterade att de rumänska myndigheterna inte hade informerat den domstol som handlade skilsmässomålet om den framställning om återförande av Iris som gjorts enligt Haagkonventionen. Genom att beslut fattats i vårdnadsfrågan innan framställningen enligt Haagkonventionen prövats hade denna framställning blivit meningslös. Europadomstolen framhöll vidare att det är av stor vikt att ärenden av detta slag handläggs snabbt men att det i detta fall hade gått 18 månader från det att Iosub Caras gjort sin framställning till dess att denna prövats av den rumänska domstolen. Konklusionen blev att de rumänska myndigheterna inte hade uppfyllt sina positiva skyldigheter och att de härigenom brutit mot artikel 8 i konventionen.

29. Gök m.fl. mot Turkiet (dom 27.7.2006)

Fråga om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)

Klagandena var ägare till mark som hade tagits i anspråk av turkiska försvarsministeriet. År 1996 begärde de ersättning för att marken exproprierats de facto. Domstolen fann att marken hade tagits i besittning 1991 och ogillade därför en invändning av myndigheterna om att ersättningskraven var preskriberade. Domstolen tillerkände klagandena viss ersättning för marken. Dessa domar fastställdes av Kassationsdomstolen.

År 1999 väckte klagandena en ny talan för att få ytterligare ersättning för marken. Deras talan bifölls av en domstol i första instans men ogillades av Kassationsdomstolen på grund av att marken nu ansågs ha tagits i besittning 1977 och inte 1991 samt att kraven därför var preskriberade.

Europadomstolen fann att Kassationsdomstolen hade kränkt principen om rättssäkerhet genom att i sitt andra avgörande utan giltigt skäl frånga sin tidigare ståndpunkt i preskriptionsfrågan. Klagandenas rätt enligt artikel 6:1 i konventionen till en rättvis rättegång hade härigenom kränkts.

30. Stingaciu och Tudor mot Rumänien (dom 3.8.2006)

Fråga om rätt till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)

I samband med omorganisation av rumänska armén tillkännagavs att de som gick i pension i förtid skulle tillerkännas vissa skattefria ersättningar. Klagandena i detta mål utnyttjade denna möjlighet, men när utbetalning skedde, hade Försvarsministeriet ändå gjort avdrag för skatt. Ett domstolsförfarande som klagandena initierade ledde till att rumänsk domstol genom dom, som vann laga kraft, ålade Försvarsministeriet att ersätta klagandena de belopp som avdragits som skatt. Försvarsministeriet utbetalade först beloppen till klagandena, men sedan generalprokuratorn intervenerat och förmått Högsta

domstolen att ändra den lägre domstolens dom, förpliktades klagandena att återbetala beloppen till Försvarsministeriet.

Under hänvisning till fallet *Stere m.fl. mot Rumänien* (SvJT 2006 s. 536) fann Europadomstolen att skattebeloppen hade utbetalats till klagandena med stöd av en lagakraftvunnen dom och att generalprokuratorns intervention, som lett till att den lagakraftvunna domen ändrats, innebar ett ingrepp i deras egendomsskydd som inte var förenligt med artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

31. Eskelinen m.fl. mot Finland (dom 8.8.2006)

Fråga om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)

De fyra klagandena i detta mål hade åtalats och dömts för brott mot företagshemlighet. I sin dom hade tingsrätten åberopat ett juridiskt sakkunnigutlåtande av professor M.C. En av klagandena överklagade tingsrättens dom och begärde att professor M.C. skulle höras muntligt, men denna begäran avslogs av hovrätten.

Europadomstolen konstaterade att klagandena hade haft tillfälle att under rättegången kritisera sakkunnigutlåtandet, vilket de också gjort. Emellertid var professor M.C. inte ett vittne som skulle uttala sig om faktiska omständigheter utan en sakkunnig som gjort en rättslig bedömning. Hovrättens vägran att kalla professor M.C. att höras muntligt stod under sådana förhållanden inte i strid med rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6:1 i konventionen.

32. Stornaiuolo mot Italien (dom 8.8.2006)

Frågor om rättegång inom skälig tid (artikel 6:1 i konventionen) och rätt till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)

Klagandena i detta mål ägde mark som i mars 1974 togs i besittning av myndigheterna för att exproprieras. I juli 1977 väckte klagandena talan vid domstol rörande expropriationsersättningen. Målet avgjordes slutligt först i februari 2002, och det belopp som klagandena då erhöll understeg väsentligt det av en sakkunnig uppskattade marknadsvärdet.

Klagandena väckte talan vid italiensk domstol för att få ersättning för det långvariga domstolsförfarandet och tillerkändes ett belopp som låg på väsentligt lägre nivå än de belopp som i liknande fall utdömts av Europadomstolen.

Europadomstolen fann att det rättsmedel mot långsam rättskipning som införts i Italien i praktiken inte visat sig tillräckligt för att komma till rätta med den systematiska långsamhet som sedan länge präglat italiensk rättskipning. Klagandena kunde i detta fall alltjämt, trots den ersättning de erhållit, anses som offer för ett brott mot artikel 6:1 i konventionen.

Vidare fann Europadomstolen att klagandenas rätt till respekt för sin egendom enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konven-

tionen hade kränkts genom att de för sin egendom hade erhållit en ersättning som var väsentligt lägre än marknadsvärdet.

33. H.M. mot Turkiet (dom 8.8.2006)

Fråga om rätt till respekt för privatliv (artikel 8 i konventionen)

H.M. var aktiv inom en fackförening och hade i denna egenskap vid flera tillfällen varit i delo med polisen. Han uppgav att det i mars 1996 hade kommit fyra civilklädda personer till hans hem och presenterat sig som polismän, varefter de genomsökt hemmet utan att presentera något beslut om husrannsakan. H.M., som ansåg sig ha varit utsatt för en olaglig tvångsåtgärd, anmälde saken till en åklagare, som några dagar senare avskrev hans anmälan på grund av att det, enligt de uppgifter som inhämtats från polisen, inte hade gjorts någon husrannsakan i hans hem. Sedan målet vid Europadomstolen i juni 2003 kommunicerats med turkiska regeringen, begärdes på nytt information från polisen, som upprepade att det inte hade funnits någon grund för en utredning och som dessutom framhöll att preskription hade inträtt.

Europadomstolen fann sig inte kunna fastställa om det faktiskt hade företagits en husrannsakan i H.M:s hem men ansåg att det, med hänsyn till det spända förhållande som redan tidigare hade rått mellan H.M. och polisen, hade funnits skäl att utreda om han denna gång hade utsatts för trakasserier från polisens sida. Åklagaren hade därför haft skäl att undersöka saken närmare och bl.a. höra de medlemmar av H.M:s familj som hade varit närvarande vid tillfället. I stället hade åklagaren utan vidare godtagit den information som lämnats av polisen och snabbt avskrivit ärendet.

Under sådana förhållanden fann Europadomstolen att H.M. hade skäl för att hävda att han utsatts för en kränkning av rätten till respekt för sitt privatliv. Konklusionen blev att hans rätt enligt artikel 8 i konventionen hade kränkts.

34. Hüseyin Esen mot Turkiet (dom 8.8.2006)

Frågor om tortyr (artikel 3 i konventionen) och rätt till effektivt rättsmedel (artikel 13 i konventionen)

Hüseyin Esen arresterades på grund av att han misstänktes tillhöra en illegal organisation. Han hävdade att han efter arresteringen hade utsatts för synnerligen allvarlig misshandel. Han och hans medtilltalade anmälde i oktober 1996 de sju polismän som hade förhört dem för misshandel. I april 2002 fick de medhåll av en turkisk domstol som betecknade den behandling de utsatts för som tortyr och dömde polismännen till fängelsestraff. I maj 2004 konstaterade emellertid Kassationsdomstolen att polismännens brott var preskriberade.

Europadomstolen fann att Hüseyin Esen hade utsatts för tortyr i strid med artikel 3 i konventionen. Det hade gått över fem år innan turkisk domstol hade prövat åtalet mot polismännen och ytterligare

två år innan Kassationsdomstolen bedömt fallet. Denna långsamma handläggning hade lett till att brotten hunnit preskriberas och att polismännen undgått straff. Europadomstolens slutsats blev att Hüseyin Esen inte hade åtnjutit ett effektivt rättsmedel enligt artikel 13 i konventionen med avseende på den tortyr han varit utsatt för.

35. Olaechea Cahuas mot Spanien (dom 10.8.2006)

Frågor om omänsklig eller förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen), rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen) och enskild klagorätt (artikel 34 i konventionen)

Olaechea Cahuas arresterades i Spanien på grund av en internationell efterlysning. Den peruanska staten begärde därefter att han skulle utlämnas på grund av terroristbrott. Han klagade till Europadomstolen bl.a. över att han i Peru skulle utsättas för omänsklig eller förnedrande behandling och hävdade att hans utlämning därför skulle strida mot artikel 3 i konventionen.

Den 6 augusti 2003 beslöt Europadomstolen att genom ett interimistiskt förordnande enligt artikel 39 i domstolens procedurregler uppmana spanska regeringen att inte utlämna Olaechea Cahuas förrän hans fall prövats av Europadomstolen. Trots detta utlämnades han följande dag, den 7 augusti 2003, till Peru.

Europadomstolen fann det inte visat att Olaechea Cahuas hade löpt sådana risker i Peru att hans utlämning dit stod i strid med artikel 3 i konventionen. Även om det hade kunnat ifrågasättas om han kunde påräkna en rättvis rättegång i Peru, hade det inte visats att rättegången skulle lida av så flagranta och allvarliga brister att utlämningen innebar ett brott mot artikel 6:1 i konventionen. Däremot innebar utlämningen i strid med det interimistiska förordnande som meddelats av Europadomstolen, att Spanien hade brutit mot sin skyldighet enligt artikel 34 i konventionen att ge Olaechea Cahuas möjlighet att effektivt utnyttja sin enskilda klagorätt enligt konventionen.

36. Lyashko mot Ukraina (dom 10.8.2006)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen)

Lyashko var chefredaktör för den dagliga tidningen Polityka. I tidningen kritiserade han avskedandet av styrelseordföranden i ett statligt rederi. Han lade skulden för avskedandet på en minister och hävdade att orsaken var att styrelseordföranden hade bidragit till finansieringen av tidningen Polityka. Han kritiserade också chefen för den lokala polisen och gjorde gällande att denne hade förbindelser med en man som var misstänkt för brottslig verksamhet och att denne man dessutom var en avlägsen släkting till polischefen. För dessa artiklar dömdes Lyashko till ett villkorligt fängelsestraff. Han förbjöds också att under två år arbeta i ledningen för en tidning.

Europadomstolen konstaterade att artiklarna hade gällt frågor av allmänt intresse. De hade till en del innehållit värdeomdömen och i

andra delar gällt förhållanden för vilka det hade funnits rimligt stöd i fakta. Med hänsyn härtill och eftersom artiklarna handlat om offentliga personer och politiker, fick domen mot Lyashko anses opropor­tionerlig och stridande mot yttrandefriheten i artikel 10 i konventionen.

37. Padalov mot Bulgarien (dom 10.8.2006)

Frågor om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen) och rätt till försvarare (artikel 6:3 c) i konventionen)

Padalov åtalades för väpnat rån som lett till svår kroppsskada, försök till sexuellt övergrepp och rymning från häkte. Under förhör inför undersökningsdomare förklarade han att han inte önskade en försvarare. Efter domstolsförhandlingen, under vilken han inte heller biträdades av försvarare, dömdes han till ett långt fängelsestraff.

Europadomstolen fann det inte visat att Padalov generellt hade avstått från sin rätt till biträde av offentlig försvarare. Med hänsyn till de allvarliga brott han åtalats för, det stränga straff han kunde komma att dömas till och de svåra rättsliga frågor som uppkom i målet borde enligt Europadomstolens mening en offentlig försvarare ha förordnats för honom. Hans rätt enligt artikel 6:1 i konventionen till en rättvis rättegång i förening med hans rätt enligt artikel 6:3 c) i konventionen till en försvarare hade därför kränkts.

38. Yanakiev mot Bulgarien (dom 10.8.2006)

Fråga om rätt till domstolsprövning (artikel 6:1 i konventionen)

Yanakiev ansökte om tillstånd att köpa den våning han bodde i och hävdade att han enligt gällande lag var berättigad att förvärva våningen till ett särskilt förmånligt pris. Han fick inget svar på sin ansökan från borgmästaren i Varna. Han bedömde borgmästarens passivitet som ett underförstått avslag på hans begäran och överklagade detta avslag till domstol. Hans överklagande ledde emellertid inte till prövning av hans anspråk. Europadomstolen fann att hans rätt enligt artikel 6:1 i konventionen hade kränkts genom att han inte kunnat få domstol att pröva om han enligt lagen hade rätt till ett köp på förmånliga villkor.

39. Schwarzenberger mot Tyskland (dom 10.8.2006)

Fråga om rätt till opartisk domstol (artikel 6:1 i konventionen)

Schwarzenberger och en annan man, D, arresterades i Spanien som misstänkta för mord. D utlämnades till Tyskland, medan Schwarzenberger förblev i häkte i Spanien. D dömdes av tysk domstol för mord, huvudsakligen på grund av sina egna medgivanden i vilka han också angett att han begått brottet tillsammans med Schwarzenberger.

Sedan Schwarzenberger utlämnats till Tyskland, dömdes även han för mord. Till grund för domen låg hans egna uttalanden, de uppgifter som lämnats av D samt annan stödbevisning. Två av de domare

som deltog i avgörandet hade tidigare ingått i domstolen när den dömde D, och Schwarzenberger menade att han på grund härav inte hade dömts av en opartisk domstol.

Europadomstolen konstaterade att den bevisvärdering som gjorts i domen mot Schwarzenberger klart skilde sig från den som gjorts i domen mot D och att det inte heller fanns några hänvisningar till denna dom i domen mot Schwarzenberger. Europadomstolen fann därför att den tyska domstolen hade gjort en ny och självständig prövning av Schwarzenbergers skuld och att Schwarzenbergers farhågor med avseende på de två domarnas opartiskhet inte var objektivt berättigade. Slutsatsen blev alltså att artikel 6:1 i konventionen inte hade kränkts.

40. Maupas m.fl. mot Frankrike (dom 19.9.2006)

Fråga om rätt till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)

Makarna Maupas ägde en fastighet. I närheten av fastigheten skulle det byggas en väg, men fastigheten berördes till en början inte direkt av vägbygget, och makarna hade därför inte anledning att överklaga ett myndighetsbeslut om att vägbygget tillgodosåg ett allmänt intresse. Emellertid ändrades senare vägens planerade sträckning på sådant sätt att vägen skulle gå över makarnas fastighet. När de fick kännedom om detta, hade tiden för överklagande löpt ut. I samband med ett beslut om expropriation väckte makarna emellertid talan vid förvaltningsdomstol. De hävdade att vägbygget över deras fastighet inte var en åtgärd i allmänt intresse. Deras talan ogillades med motiveringen bl.a. att det redan skett en prövning av det allmänna intresset och att den nya sträckningen av vägen inte innefattade en sådan ändring att det var nödvändigt att igångsätta ett nytt förfarande för prövning av om det fanns ett allmänt intresse.

Europadomstolen konstaterade att makarna Maupas hade haft möjlighet att få domstol att överpröva det beslut som låg till grund för expropriationen och att förvaltningsdomstolarna hade tagit ställning till de argument de framfört. Med hänsyn härtill och eftersom expropriationsersättningen föreföll stå i rimligt förhållande till egendomens värde, fann Europadomstolen att artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen inte hade kränkts.

41. Matijasevic mot Serbien (dom 19.9.2006)

Fråga om rätt att presumeras vara oskyldig till brott (artikel 6:2 i konventionen)

Matijasevic häktades som misstänkt för mord och bedrägeri. I sitt beslut att förlänga häktningstiden uttalade den serbiska domstolen att han faktiskt hade begått de brott för vilka han arresterats. Han dömdes senare för anstiftan till mord till ett långt fängelsestraff. Europadomstolen fann att den serbiska domstolen i häktningsbeslutet hade förklarat Matijasevic skyldig innan hans skuld hade bevisats i rättegång och att hans rätt enligt artikel 6:2 i konventionen att presumeras

vara oskyldig hade kränkts, och detta oavsett att han senare faktiskt hade befunnits skyldig.

42. White mot Sverige (dom 19.9.2006)

Fråga om rätt till respekt för privatliv (artikel 8 i konventionen)

I september och oktober 1996 publicerade Expressen och Aftonbladet en serie artiklar som innehöll beskyllningar mot White för diverse brott, inklusive mordet på Olof Palme. Samtidigt återgav tidningarna också uttalanden av personer som bestred dessa anklagelser och en intervju med White själv i vilken denne förnekade all inblandning i brotten i fråga.

White väckte talan mot de båda tidningarna vid Stockholms tingsrätt och begärde skadestånd för ärekränkning. Tingsrätten fann att White visserligen hade utpekats som brottsling eller som en person med ett klandervärt levnadssätt men att det ändå hade varit försvarligt att publicera artiklarna på grund av det allmänna intresset. De ansvariga utgivarna frikändes därför från ansvar.

Europadomstolen fann att tidningarna hade sökt ge en så balanse-rad bild som möjligt av anklagelserna mot White och att journalister-na hade handlat i god tro. Det allmänna intresset hade varit starkare än Whites intresse av att skydda sitt rykte, och svenska staten kunde därför inte anses ha försummat att ge White erforderligt skydd för sina rättigheter enligt artikel 8 i konventionen.

43. Sultan Karabulut mot Turkiet, Halit Dinç m.fl. mot Turkiet (do-mar 19.9.2006)

Frågor om rätt till liv (artikel 2 i konventionen)

Båda dessa mål gällde personer som dödats av turkiska säkerhetsstyrkor, och frågan var om dödandet kunde anses ha varit absolut nödvändigt och därmed förenligt med artikel 2 i konventionen. I fallet Karabulut hade gendarmer skjutit ihjäl en person som ämnade kasta en handgranat mot dem, och dödandet ansågs därför inte ha stått i strid med artikel 2. I fallet Dinç var det misstänkta smugglare som hade dödats när soldater nattetid hade öppnat eld mot dem vid den syrisk-turkiska gränsen. Det hade inte funnits skäl att tro att smugglarna var beväpnade, och skjutvapen hade använts på ett sådant sätt att det stred mot statens skyldighet enligt artikel 2 att respektera mänskoliv.

44. Monnat mot Schweiz (dom 21.9.2006)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen)

Monnat var journalist och verksam i den schweiziska radion där han svarade för ett program om Schweiz under andra världskriget. Programmet var mycket kritiskt mot Schweiz på grund av landets förbindelser med det dåtida Tyskland och antisemitismen i Schweiz. Programmet fördömdes senare av en klagonämnd som ansåg att det inte

uppfyllde kraven på objektivitet och pluralism och som ålade radion vissa sanktioner.

Europadomstolen framhöll att frågan om Schweiz hållning under andra världskriget var av stort allmänt intresse och att det fanns mycket olika uppfattningar i denna fråga. Vidare fann Europadomstolen att klagonämndens beslut innebar ett slags censur som kunde avhålla Monnat och andra journalister från att framföra liknande kritik i framtiden. Massmedia kunde därigenom komma att känna sig hämmade vid fullgörande av sina uppgifter som förmedlare av information och övervakare av myndigheterna. Slutsatsen blev att yttrandefriheten enligt artikel 10 i konventionen hade kränkts.

45. Moser mot Österrike (dom 21.9.2006)

Frågor om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen), rätt till respekt för familjeliv (artikel 8 i konventionen) och diskriminering (artikel 14 i konventionen)

Zlatica Moser, som var serbisk medborgare, födde en son i juni 2000. Dagen efter födseln beslöt en barnavårdsnämnd att hon inte skulle tillåtas ta med sig sonen från sjukhuset, eftersom hon inte kunde erbjuda honom en tillfredsställande bostad. Sonen placerades hos fosterföräldrar. I december 2000 beslöt en domstol att ge barnavårdsnämnden vårdnaden om hennes son. Zlatica tillerkändes därefter begränsad umgängesrätt.

Europadomstolen fann att de österrikiska domstolarna inte hade undersökt vilka möjligheter som fanns att låta sonen stanna hos Zlatica eller i vart fall att låta henne stå i nära kontakt med sonen. Den umgängesrätt som hon fått hade varit så begränsad att den inte hade gjort det möjligt för henne att utveckla nära relationer till sonen. Hon hade inte heller fått i tillräcklig grad medverka i beslutsprocessen. Bl.a. hade hon inte kunnat kommentera de rapporter som ingetts i målet, och hennes överklagande hade avgjorts utan muntlig förhandling. Slutsatsen blev att såväl hennes rätt enligt artikel 8 i konventionen till respekt för sitt familjeliv som hennes rätt enligt artikel 6:1 i konventionen till en rättvis rättegång hade kränkts. Däremot fanns det inget belägg för att myndigheternas beslut hade påverkats av hennes serbiska medborgarskap, och något brott mot diskrimineringsförbudet i artikel 14 i konventionen hade därför inte visats föreligga.

46. Pandy mot Belgien (dom 21.9.2006)

Fråga om rätt att presumeras vara oskyldig till brott (artikel 6:2 i konventionen)

Pandy arresterades som misstänkt för att ha mördat flera medlemmar av sin familj. Han förnekade anklagelsen och hävdade att han var utsatt för ett rättsövergrepp av samma slag som i fallet Dreyfus. Vid en domstolsförhandling uttalade undersökningsdomaren att Pandy, i stället för att jämföra sig med Dreyfus, borde ha tänkt på seriemör-

darna Landru och doktor Petiot. Pandy dömdes senare för mord till livstids fängelse.

Europadomstolen fann att undersökningsdomarens kommentar kunde uppfattas som ett påstående att Pandy var skyldig till flera mord och att den därmed stod i strid med oskuldspresumtionen i artikel 6:2 i konventionen.

47. Maszni mot Rumänien (dom 21.9.2006)

Frågor om rätt till oavhängig och opartisk domstol (artikel 6:1 i konventionen) och förbud mot dubbel bestraffning för samma brott (artikel 4 i protokoll 7)

Maszni, som under tid då hans körkort varit indraget hade kört bil med förfalskat körkort, åtalades tillsammans med en polisman som hade medverkat till förfalskningen. Rättegången ägde rum inför en militärdomstol, eftersom polismannen ansågs likställd med medlemmar av de väpnade styrkorna och Maszni var åtalad i samma mål som polismannen. Maszni befanns skyldig till anstiftan till förfalskning, bruk av falsk handling och olovlig körning och dömdes till ett villkorligt fängelsestraff.

När tiden för indragningen av körkortet löpt ut, återlämnades körkortet till Maszni, men senare beslöts att på nytt dra in körkortet på grund av att han i brottmålsdomen hade dömts för trafikbrott.

Europadomstolen konstaterade att vissa av domarna i militärdomstolen var vanliga arméofficerare som avlönades av Forsvarsministeriet och som var underkastade militär disciplin. Deras karriärgång följde också normala militära reglementen. Under sådana förhållanden fanns det legitima skäl att ifrågasätta domstolens oavhängighet och opartiskhet. Kraven i artikel 6:1 i konventionen var alltså inte uppfyllda.

Europadomstolen fann vidare att Maszni genom domen hade straffats för att han kört bil medan hans körkort var indraget och att den nya indragningen av körkortet var en bestraffning för samma brott, vilken stred mot artikel 4 i protokoll 7 till konventionen.

48. Söylemez mot Turkiet (dom 21.9.2006)

Frågor om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen) och rätt att försvara sig (artikel 6:3 c) i konventionen)

Söylemez åtalades och dömdes för bl.a. mord till ett långt fängelsestraff. Under tiden i polishäkte åsamkades han skador som Europadomstolen fann ha härrört från omänsklig behandling för vilken staten var ansvarig. Till grund för den fällande domen mot honom låg ändå bl.a. uttalanden han gjort som en följd av denna behandling. Europadomstolen konkluderade att han på grund härav inte hade haft en rättvis rättegång enligt artikel 6:1 i konventionen och att inte heller hans rätt enligt artikel 6:3 c) i konventionen att försvara sig hade tillgodosetts.

49. Grabchuk mot Ukraina (dom 21.9.2006)

Fråga om rätt att presumeras vara oskyldig till brott (artikel 6:2 i konventionen)
Mariya Grabchuk, som arbetade som chef för ett statsägt kafé, anklagades för att ha stulit statlig egendom. Åtalet ändrades senare till att hon genom vårdslöshet hade skadat staten. Åtalet lades emellertid ner, delvis på grund av bristande bevisning och delvis på grund av att vårdslöshetsbrottet var preskriberat. I besluten att inte fullfölja åtalet angavs att Mariya hade begått de handlingar som hon åtalats för. Europadomstolen fann att hennes rätt enligt artikel 6:2 i konventionen att presumeras vara oskyldig till brott hade kränkts genom uttalandena i dessa beslut.

50. Wainwright mot Förenade Konungariket (dom 26.9.2006)

Frågor om omänsklig eller förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen), rätt till respekt för privatliv (artikel 8 i konventionen) och rätt till effektivt rättsmedel (artikel 13 i konventionen)

Klagande var Mary Wainwright och hennes son Alan Wainwright, som på grund av hjärnskada var mentalt och socialt handikappad. När de skulle besöka Marys son och Alans halvbror Patrick, som var häktad som misstänkt för mord, fick de veta att det var ett villkor att de först kroppsbesiktigades för att det skulle kunna fastställas om de medförde narkotika. Kroppsbesiktningarna genomfördes med stor grundlighet och under former som de upplevde som kränkande och som fick psykiska följdverkningar för dem båda.

Europadomstolen konstaterade att det på grund av narkotikaproblemen i fängelset kunde ha funnits skäl att kontrollera besökare men framhöll att sådana kontroller måste genomföras i enlighet med strikta regler och med respekt för de kontrollerade personernas värdighet. I detta fall hade fängelsepersonalen i flera hänseenden avvikit från de föreskrifter som gällde, och Mary och Alan Wainwright måste ha upplevt kontrollerna som mycket närgångna och obehagliga. Den behandling de utsatts för hade ändå inte varit så allvarlig att den stått i strid med artikel 3 i konventionen. Däremot hade kontrollerna utgjort ingrepp i deras rätt till respekt för privatlivet, och de hade, på det sätt de genomförts, inte heller varit nödvändiga i ett demokratiskt samhälle, vilket krävdes enligt artikel 8:2 i konventionen. Deras rätt enligt artikel 8 till respekt för privatlivet hade därför kränkts. Eftersom detta brott mot artikel 8 inte hade gett dem rätt till skadestånd enligt engelsk rätt, hade de inte heller åtnjutit sin rätt enligt artikel 13 i konventionen till ett effektivt rättsmedel.

51. Elo mot Finland (dom 26.9.2006)

Fråga om rätt till muntlig förhandling (artikel 6:1 i konventionen)

Elo, som fått en arbetsskada, var missnöjd med klassificeringen av denna skada och vände sig till Olycksfallsnämnden med yrkande om en annan klassificering. Till stöd för sitt yrkande åberopade han två

medicinska utlåtanden. Han begärde också en muntlig förhandling, vilket vägrades honom. Sedan Olycksfallsnämnden avslagit hans yrkande om omklassificering, klagade han till Försäkringsdomstolen och begärde även där en muntlig förhandling. Försäkringsdomstolen avslög emellertid hans överklagande utan förhandling.

Europadomstolen fann att frågan om klassificeringen av arbetsskadan var av sådan art att det var berättigat att bedöma den enbart på grund av de skriftliga medicinska utlåtandena och att det därför inte hade varit nödvändigt att hålla en muntlig förhandling. Artikel 6:1 i konventionen hade alltså inte kränkts.

52. H.K. mot Finland (dom 26.9.2006)

Fråga om rätt till respekt för familjeliv (artikel 8 i konventionen)

På grund av misstankar att H.K. hade sexuellt missbrukat sin fyraåriga dotter, togs dottern ifrån honom av den sociala myndigheten och överlämnades i stället till sin mor. H.K., som till en början inte haft någon invändning mot detta, förklarade den 2 februari 1995 att han motsatte sig att modern hade hand om barnet. Barnet blev emellertid kvar hos modern, och den 8 februari 1995 fattade den sociala myndigheten ett formellt beslut om att modern skulle ha vårdnaden om dottern. Den 27 mars 1995 beslöts att barnet skulle fortsätta att bo hos modern men att H.K. skulle få träffa barnet under övervakning. I oktober 1995 liksom i mars och april 1998 upprättades vårdplaner som inskränkte H.K:s umgängesrätt. I augusti frikändes H.K. från anklagelserna för sexuella övergrepp.

Europadomstolen konstaterade att H.K. under tiden 3–7 februari 1995 hade berövats vårdnaden om sin dotter utan att det funnits något myndighetsbeslut om detta. Vidare hade H.K. inte haft möjlighet att motsätta sig de inskränkningar i umgängesrätten som pålagts honom i mars och oktober 1995 samt i mars och april 1998. I dessa hänseenden fann Europadomstolen att artikel 8 i konventionen hade kränkts.

53. Miraux mot Frankrike (dom 26.9.2006)

Frågor om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen) och rätt att bli underrättad om anklagelse (artikel 6:3 a) i konventionen)

Miraux åtalades inför en jurydomstol för försök till våldtäkt och sexuellt tvång. Vid slutet av huvudförhandlingen läste domstolens ordförande upp de frågor som domstolen och juryn skulle besvara. Under hänvisning till vad som kommit fram under rättegången tillfogade han frågan om Miraux var skyldig till våldtäkt. Jurydomstolen fann sedan att Miraux var skyldig till våldtäkt och dömde honom till 12 års fängelse.

Europadomstolen konstaterade att det fanns en skillnad i svårhetsgrad mellan våldtäkt och försök till våldtäkt, som kunde påverka juryns inställning till bevisfrågorna och straffet. Det kunde antas att

ändringen av klassificeringen från försök till våldtäkt till våldtäkt hade lett till ett strängare straff, och detta utan att Miraux haft tillfälle att utforma ett försvar mot den nya kvalificeringen av brottet och konsekvenserna av ändringen. Europadomstolen konkluderade att Miraux inte hade åtnjutit sin rätt enligt artikel 6:1 och artikel 6:3 a) i konventionen att bli underrättad i detalj om anklagelsen mot honom och att försvara sig mot denna anklagelse.

54. Fieri Soler och Camilleri mot Malta, Ghigo mot Malta (domar 26.9.2006)

Frågor om rätt till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)

Båda målen gällde fastigheter som varit rekvirerade av myndigheterna under lång tid (65 år respektive 22 år) och för vilka ägarna endast uppburit mycket låg hyra. Fastighetsägarna ansågs ha fått bära en oproportionerlig börda, och till följd härav hade deras rätt till respekt för sin egendom kränkts i strid med artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

55. Kayadjieva mot Bulgarien (28.9.2006)

Frågor om lagligheten av frihetsberövande (artikel 5:1 i konventionen) och rätt till domstolsprövning av lagligheten av frihetsberövande (artikel 5:4 i konventionen)

Antoineta Kayadjieva intogs den 1 september 1999 på ett psykiatriskt sjukhus enligt beslut av en åklagare, som grundade beslutet utslutande på uppgifter av Antoinetas far om att hon var psykiskt sjuk och att hon hade visat tendenser till våld och gjort ett självmordsförsök. Hon fick lämna sjukhuset tre dagar senare, men åklagaren fattade sedan beslut om att hon skulle tas in igen på sjukhuset, vilket ledde till att hon var tvångsvis intagen från den 20 december 1999 fram till den 17 januari 2000, då hon förklarade sig beredd att frivilligt undergå behandling.

Europadomstolen fann att Antoineta hade varit intagen på sjukhuset i strid med artikel 5:1 e) i konventionen, eftersom bulgarisk lag vid denna tid inte innefattade garantier mot godtycke. Framför allt hade det enligt denna lag inte krävts en psykiatrisk undersökning före tvångsintagning på sjukhus. I det aktuella fallet hade det inte heller visats att Antoineta led av en psykisk störning som var tillräckligt allvarlig för att motivera tvångsintagning. Det hade inte funnits någon rätt för henne att överklaga åklagarens beslut till domstol, varför även artikel 5:4 i konventionen hade kränkts.

56. Hu mot Italien (dom 28.9.2006)

Frågor om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen) och rätt att försvara sig (artikel 6:3 i konventionen)

Jiang Yang Hu åtalade i Italien för allvarliga brott, men eftersom han inte var anträffbar, ansåg sig de italienska myndigheterna kunna dra

slutsatsen att han undandragit sig rättvisan, och han dömdes i sin frånvaro till 19 års fängelse.

Några år senare arresterades han i Amsterdam och togs i förvar i väntan på utlämning till Italien. Emellertid beslöt de nederländska myndigheterna senare att inte utlämna honom.

Europadomstolen fann det inte visat att Jiang Yang Hu hade sökt undandra sig den italienska rättvisan. Trots detta hade han dömts i sin frånvaro utan möjlighet att få till stånd en ny rättegång i vilken han skulle ha möjlighet att försvara sig mot åtalet. Slutsatsen blev att han inte hade åtnjutit sin rätt enligt artikel 6:1 i konventionen till en rättvis rättegång och sin rätt enligt artikel 6:3 i konventionen att försvara sig.

57. Reiz mot Rumänien (dom 28.9.2006)

Fråga om rätt till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)

I en dom från november 2000 fann en rumänsk domstol att makarna Reiz var ägare till en fastighet som emellertid rumänska staten tidigare hade sålt till hyresgästerna. Domstolen beslöt att ogiltigförklara hyresgästernas köp men ålade makarna Reiz att kompensera hyresgästerna för deras investeringar i fastigheten. Eftersom makarna Reiz inte betalade dessa ersättningsbelopp, väckte hyresgästerna talan för att få domen verkställd. Förfarandet avslutades i oktober 2001 med att fastigheten såldes exekutivt.

Europadomstolen konstaterade att makarna Reiz visserligen hade befunnits vara ägare till fastigheten men att deras rätt att återfå denna gjorts beroende av att de betalade vissa belopp i ersättning till hyresgästerna. När fastigheten sålts exekutivt, hade det varit för att verkställa denna betalningsförpliktelse. Europadomstolen fann att detta var en ekonomisk tvist mellan enskilda personer som i princip inte aktualiserade statens ansvar enligt konventionen. Slutsatsen blev att äganderättsskyddet i artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen inte hade kränkts.

58. Andandonskiy mot Ryssland (dom 28.9.2006)

Frågor om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen) och rätt att höra vittnen (artikel 6:3 d) i konventionen)

Andandonskiy dömdes för misshandel till ett fängelsestraff. Vid rättegången uteblev ett ögonvittne på grund av sitt hälsotillstånd och sin höga ålder. Hennes utsaga under förundersökningen lästes i stället upp inför domstolen utan att Andandonskiy framförde någon invändning mot detta. Han överklagade emellertid domen på grund av att den baserats på uppgifter av ett vittne som inte hörts inför domstolen. Appellationsdomstolen fastställde domen och framhöll att vittnets uppgifter överensstämde med de uppgifter som lämnats av Andandonskiys hustru, som också varit närvarande vid händelsen, och dessutom bestyrktes av den rättsmedicinska undersökningen.

Europadomstolen framhöll att det hade varit önskvärt att vittnet hörts inför domstolen och att Andandonskiy hade fått tillfälle att vid detta tillfälle ställa frågor till henne. Emellertid fanns det annan stödbevisning som styrkte åtalet. Dessutom hade Andandonskiy inte begärt att vittnet skulle höras vid den lägre domstolen, och han fick därför anses ha avstått från sin rätt att korsförhöra henne. Slutsatsen blev att artikel 6:1 och artikel 6:3 d) i konventionen inte hade kränkts.